

ประกาศเลื่อนพระนามกรม
สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนสงขลานครินทร์
ขึ้นเป็นสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวง

ศุภมัสดุ พระพุทธศาสนกาลเป็นอดีตภาค ๒๕๗๒ พรรษา
ปัจจุบันนสมัย สรรปสมพัคสร พุศจิกายมมาศ ตริทศสุรทิน
วุชวาร โดยกาลบริจเฉท

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาประชาธิปก มหันตเดชน
ดิถกรามาธิบัติ เทพยปรียมหาราชรวิงศ อสัมภินพงศพีระ
กษัตริ บรุขุรรัตนราชนิกโรดม จาคูร์นตบรมมหาจักรพรรดิราช

สังกาศ อุกโตสุชาติสาส์นเศรษฐี จักร์บรมนาถ จุฬาลง
กรณราชวรังกูร มหามกุฏวงศวิสุตวิชัยฐ ราชธรรมทศพิช
อตุกฤษณินุณ อตุลยกฤษณินุรหาร บูรพาธิการสุสาชิต
ชั้นยลัถณวิจิตรเสวลาถยสรรพวงค์ มหาชโนตมาถคมาถ
สนธิมตสมันตสมาคม บรมราชสมภาร ทิพยเทพาวดาร
ไพศาลเกียรติคุณ อตุลยศักดิ์เดช สรรพเทพเวศปริยานุรักษ
มถลลัคนเนมาหวัย สุโขทัยธรรมราชา อภินาวศิลป์ศึกษา
เดชนาวุช วิชัยยุทธศาสตร์โกศล วิมลนรรยพินิต สุจริตสมา
จาร ภัทรภิชญาณประดิถานสุนทร ประวรศาสตร์โนปสถมภก
มุลมูขมาถยวรนายกมหาเสนานี สรรขนาวิพูหโยชโพยมจร
-บรมเชษฐโสทรสมมต เอกราชยศสชคิมบรมราชสมบัติ
นพปลุตเศวตฉัตรชาติฉัตร ศรีรัตโนปลัถณ มหาบรมราชา
ภิเยกาภิชิตต์ สรรพทศทิวชิตเดโชไชย สกลมไหสวรรยมหา
สวามินทร์ มหเสวรมหันทรมหารามาธิราชวโรดม บรมนาถ
ชาติอาชันยาศรัย พุทธาทิไตรรัตนสรณารักษ วิศิษฏ์ศักดิ์อักร
นเรศวราชิบดี เมตตากฤษณาศีตลหฤทัย อโนปไมยบุญการ
สกลไพศาลมหารัษฎราชิบดินทร ปรมินทร์ธรรมิกมหาราชา
ธิราช บรมนาถบพิตร พระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว

ทรงพระราชดำริว่า สมเด็จพระเจ้าฟิยาเธอ เจ้าฟ้ามหิตล
อดุลเดช กรมขุนสงขลานครินทร์ เป็นพระราชภราดาพระองค์
หนึ่งซึ่งสนิทชิดชอบพระราชอัธยาศัยมาตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์
อยู่ด้วยกัน สมเด็จพระบรมชนกนาถทรงพระกรุณาโปรดฯ
ให้เสด็จไปทรงศึกษาวิชาการในยุโรป และทรงศึกษาวิชา
สามัญในประเทศอังกฤษสำเร็จแล้ว ได้ไปทรงศึกษาวิชา
ทหารเรือในประเทศเยอรมัน ครั้นสำเร็จการศึกษาเสด็จกลับ
เข้ามารับราชการทหารเรือเมื่อรัชชกาลที่ ๖ แต่รับราชการอยู่
ได้ไม่ช้า ก็เกิดอาการประชวรเรื้อรัง แพทย์ปรักษาเห็น
ว่ายากที่จะรักษาโรคนี้ให้หายในที่อากาศร้อน ก็ต้องเสด็จกลับ
ไปรักษาพระองค์ในยุโรป เป็นเหตุให้สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมขุน
สงขลานครินทร์เริ่มทรงพระปรารภแต่ครั้งนั้น ว่าจะไม่สามารถ
รับราชการหนักเช่นการทหารเรือได้ แต่พระหฤทัยนั้นอยู่ใน
ในจรรยาของพระบรมราชจักรีวงศ์ซึ่งจำนงในกิจเกื้อกูลแก่บ้าน
เมืองและประชาชนชาวสยาม เป็นสำคัญยิ่งกว่าจะแสวงหาแต่
ความสุขส่วนพระองค์ จึงขอพระราชทานพระบรมราชานุญาต
ทรงศึกษาวิชาอนามัยและวิชาแพทย์ เพื่อจะได้มาสนอง
พระเดชพระคุณในการป้องกันโรคอันตรายและบำรุงความสุข
ของประชาชนเป็นพระกรณียกิจ เมื่อได้รับพระราชทาน

พระบรมราชานุญาตแล้ว ก็ทรงพยายามศึกษาวิชานั้นต่อมา ทั้งที่ในประเทศเยอรมัน ในสก็อตแลนด์ และในประเทศ สหพันธรัฐอเมริกา อาศัยด้วยทรงพระปรีชาญาณหลักแหลม ประกอบด้วยพระฉันทะวิริยะอันแรงกล้า สามารถทรงรอบรู้ สอบได้ประกาศนียบัตรวิชาอนามัย แล้วได้ปริญญาเอกเตอร์ ออฟเมดิซินชั้นเกียรตินิยมมหาวิทยาลัยฮาวาด แห่งสหพันธรัฐอเมริกา นอกจากนั้น วิชาใด ๆ หรือว่ากิจการใด ๆ ใน ประเทศอื่น ซึ่งสามารถจะนำประโยชน์มาสู่ประเทศสยามได้ ก็ทรงศึกษาและชวนช่วยให้สำเร็จประโยชน์ด้วยพระปรีชา ธิการปัญญา สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนสงขลานครินทร์ ทรงประกอบด้วยพระเมตตากรุณาในพระกมล สันดาน แผ่ไปเป็นสาธารณ์ในนิกรชนทั่วหน้า เพื่อให้เจริญ ด้วยวิชาและอนามัยมีอาทิทรงบริจาคทรัพย์ส่วนใหญ่สำหรับ เป็นทุนให้กุลบุตรได้ศึกษาวิชาการ ประทานทุนสร้างตึก ศัลยกรรมสำหรับชายณโรงพยาบาลศิริราช และลงทุนสร้างตึก อำนวยการ ทรงซื้อหมูโรงเรือนของกุลสตรีวังหลังเดิมให้ คณะแพทยศาสตร์อาศัย และยังประทานค่าซ่อมแซมตัด แปลงและก่อสร้างเพิ่มเติม รวมทั้งค่าบำรุงสถานที่ประจำปี ผลเหล่านี้ก็ตกเป็นความรุ่งเรืองวัฒนาการแก่บ้าน เมือง และ

วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๔๗๒ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๖ หน้า ๒๐๒

พลกษัตริย์สยามนั่นเอง นับว่าทรงประพฤติเป็นเยี่ยง
อย่างอันดีของผู้เป็นมหาศาล ตั้งอยู่ในฐานคุณูปการที่นำ
พ้อใจนิยมอยู่ส่วนหนึ่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรง
ตระหนักในพระวิจรรย์อยู่เสมอว่า สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ ฯ
พระองค์นี้ทรงพระปรีชาญาณหลักแหลม และทรงรอบรู้ใน
ราชการโยบายอย่างลึกซึ้ง ถ้าได้ทรงรับราชการในตำแหน่ง
ที่สำคัญจะเป็นคุณและประโยชน์หาใช้อย่างไร หากแต่มีเหตุ
ด้วยโรคสำคัญคอยรันทำพระอนามัยอยู่ ถึงกระนั้นก็เป็น
หวังพระราชหฤทัยอยู่ว่า ถ้าทรงพระสำราญผ่านพ้นจากภัย
โรคาพาธได้เมื่อใด ก็จะสามารถทรงรับราชการให้เป็นคุณ
ประโยชน์แก่บ้านเมืองได้เป็นอย่างดี พระบาทสมเด็จพระ
เจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระราชดำรัสสั่งไว้แล้วในการที่จะเลื่อน
กรมสมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ ฯ พระองค์ขึ้นเป็นสมเด็จพระเจ้า
ฟ้ากรมหลวงฯ ในพระบรมราชตระกูลอันสูงศักดิ์อีกพระองค์หนึ่ง
ในมหามงคลสมัยเฉลิมพระชนมพรรษาครบสามรอบจุลจักร
คราวนี้ แต่ไม่ทันเวลา สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ ฯ พระองค์นั้น
มาสิ้นพระชนม์เสียเมื่อวันที่ ๒๔ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๗๒
จึงเป็นที่เพิ่มพูนพระปรีชาวิริยะประโยชน์ทุกทุก โศกาดูยิ่งนัก ทรง
พระราชดำริว่า .อันคุณความดีไม่มีเวลาจะจัดวาง ถึงแม้สิ้น

พระชนม์แล้วก็ดี ก็สมควรจะทรงสถาปนาเลื่อนกรมให้สม
ตั้งพระราชประสงค์ เพื่อได้เฉลิมพระเกียรติยศพระเกียรติคุณ
สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ ฯ พระองค์นั้นให้ปรากฏไว้ ทั้งราช
ประเพณีซึ่งเฉลิมพระราชอิสริยยศแก่พระศพตั้งนี้มีแบบ
อย่างมาแต่ก่อน

จึงมีพระบรมราชโองการมาณพระบัณฑูรสุรสิงหนาทดำรง
สั่งให้เลื่อนพระนามกรม สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมขุน
สงขลานครินทร์ ขึ้นเป็นสมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมหลวง มีพระนาม
ตามจารึกในพระสุพรรณบัฏว่า สมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้า
มหิตลอดุลเดช นเรศวรมหาราชาธิบดีนทร จุฬาลงกรณนทร
วรางกูร สมบูรณ์เบญจพรสวัสดิ์ ขัตติยวโรภโตสุชาติ คุณ
สังกาศเกียรติประภคณภูมิ ตักขณวิจิตรพิสิฐบุรุษ ชนุดมรัตน์
พัฒนศักดิ์ อัครวราชนรินทรเชษฐาธิบดี กรมหลวงสงขลา
นครินทร์ ขอให้พระเกียรติคุณวิบุลยศปรากฏอยู่ในสากล
ประเทศ จีรฐิติกาลอยู่ชั่วกาลปาวสาน

และมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม

ให้ขุนสงขลานครินทร์ เป็นหลวงสงขลานครินทร์ เจ้ากรม
ถือศักดินา ๘๐๐

วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๔๗๒ ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๔๖ หน้า ๒๐๔.

ให้หมื่นแพร่นครนฤเบศร์ เป็นขุนแพร่นครนฤเบศร์
ปลัดกรม ถือศักดินา ๖๐๐

ให้เพิ่มศักดินา หมื่นสายเกษตรชนานุนาบาล สมุหบัญชี
เป็น ๔๐๐

ให้ผู้ที่ได้เลื่อนยศและเพิ่มศักดินาทั้ง ๓ นี้ ทำราชการ
สนองพระเดชพระคุณโดยवासुकสวัสดิ์ทุกประการ เทอญ

ประกาศ

ผ่อนผันขยายเวลาเก็บเงินรัชชูปการ พ.ศ. ๒๔๗๒
ในอัตราปกติแก่ชายฉกรรจ์ในท้องที่จังหวัดชวบั้ง
รวม ๕ อำเภอ ๒๓ ตำบล ไปจนถึงสิ้นเดือนธันวาคม
พ.ศ. ๒๔๗๒ และชายฉกรรจ์ในท้องที่จังหวัดบุรีรัมย์
จังหวัดสุรินทร์ ทุกอำเภอไปจนถึงเดือนมกราคม

พ.ศ. ๒๔๗๒

อาศัยความในมาตรา ๖ (๒) แห่งพระราชบัญญัติเงินรัชชูปการ พ.ศ. ๒๔๖๘ ให้เสนาบดีกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ มีอำนาจรอเวลาเก็บเงินไว้เป็นพิเศษได้ในบางปีนั้น

บัดนี้สมุหเทศาภิบาลสำเร็จราชการมณฑลนครราชสีมา มีใบบอกมาว่า การทำนาเมื่อ ๒-๓ พ.ศ. แล้วมา ในท้องที่